

ARTICULUS 2.

“DISPENSANDI IN QUIBUSCUMQUE IRREGULARITATIBUS, EXCEPTIS ILLIS, QUÆ VEL EX BIGAMIA VERA VEL EX HOMICIDIO VOLUNTARIO PROVENIUNT; ET IN HIS ETIAM DUOBUS CASIBUS, SI PRÆCISA NECESSITAS OPERARIORUM IBI FUERIT, SI TAMEN, QUOAD HOMICIDIUM VOLUNTARIUM EX HUIUSMODI DISPENSATIONE SCANDALUM NON ORIATUR.”¹

(F. IV. a. 1. Cfr. F. III. a. 8; F. VI. a. 8; F. X. a. 8.)

102.—Explicatio. Dicitur: I. *In irregularitatibus.* Irregularitas *in sensu stricto*, prout hic intelligitur, est impedimentum *perpetuo prohibens* primario collationem susceptionemque cujuscumque gradus clericalis (etiam primæ tonsuræ) consequenter vero ordinum exercitium beneficiique collationem acceptationemque,—jure communi canonico constitutum ex aliquo defectu vel delicto propter reverentiam divini ministerii.² Irregularitates *late tales* sunt præsertim illa impedimenta temporanea, quæ ex sua natura aliter quam per dispensationem cessant, ut defectus scientiæ, ætatis etc.³ Pro his in hoc Art. nulla conceditur facultas.—Porro ut *ex delicto* irregularitas oriatur, ea requiruntur, quæ pro censuræ incursu necessaria sunt.⁴ Quare vide dicenda n. 145. viii. ad a.

Dicitur II. *Dispensandi.* Dantur enim *casus, pro quibus aut dispensatio aut facultas Apostolica non requiritur.* Nam a. in quibusdam defectibus animi vel corporis⁵ Episcopo, imo et Superiori regulari pro suis respective subditis permittitur, non quidem dispensatio proprie dicta, sed declaratio, num et quamdiu quis ob defectum aliquem a susceptione Ordinum aut a susceptorum exercitio impediatur.—b. jure ordinario 1. ex cap. *Liceat* (Trid. xxiv. 6. Ref.) Episcopi (cfr. n. 25) dispensare possunt per se vel per alium, etiam generaliter ad hoc delegatum⁶ certe suos ex

¹ *In Form. II. pro Anglia* etc. verba: “et in his etiam duobus” usque ad “oriatur”, omitta sunt.

² Gasparri *de S. Ordinatio*. n. 157.

³ Id. n. 185. seq.

⁴ Konings *Comp.* n. 1758. 1759. Gasparri n. 254.

⁵ Suarez *de irreg.* disp. 41. sect. 2. n. 8.

⁶ Id. n. 184.

domicilio vero subditos, quibus¹ accensentur religiosi in Diœcesi commorantes de familia,² etiamsi tum illi tum hi (subditi) tempore dispensationis versentur extra Diœcesin:³—“ab irregularitatibus omnibus ex delicto proprio, non vero alieno⁴—occulto” (cfr. n. 23), “excepta illa ex homicidio voluntario” (cfr. n. 103. b.) “et exceptis deductis ad forum contentiosum⁵—forum scil. sive civile sive ecclesiasticum competens, non vero incompetens.⁶ Quando casus ad forum contentiosum censeatur deductus, cfr. n. 17. et Gasparri n. 225.

Facultas hæc, nisi expresse nominetur in dimissoriis, quibuscum aliquis mittitur, ut ab alio Episcopo ordinetur, probabilius non censetur contenta:⁷ facile vero adesse in casu potest dispensatio tacita Episcopi mittentis. (Cfr. n. 104. iii. ad d.)—Dispensatio, quamvis pro irregularitatibus ex delicto occulto tantum valeat, prodesse potest pro foro externo.⁷

2. Jure ordinario Episcopi dispensare possunt ex causa gravissima, si aditus ad Papam non patet, et casus urget, etiamsi agatur de irregularitate ex homicidio.⁸—Cæterum, quamvis irregularitates in genere sub gravi obligent, tanquam prohibitiones juris positivi ecclesiastici non obligant sub gravi incommodo, quamdiu, hoc perdurat et dispensatio peti non potest. Demum si irregularitas sine gravi periculo manifestari nequit, velut quandoque ea ex homicidio, dispensatione non eget.⁹

3. Demum jure ordinario (cfr. n. 24. a ad 3) Episcopi dispensare possunt, si debita diligentia adhibita dubium sive juris sive facti existat quoad irregularitatem aliquam ex defectu vel delicto exorientem. Imo in casu dubii irregularitas non censetur existere¹⁰ nec dispensatione eget nisi ad cautelam, unico casu excepto homicidii (non solius mutilationis), quo *Clericus* de homicidio quidem est certus, at dubitat, an ipse sua actione,

¹ Cfr. supra n. 49.

² Suarez l. c. n. 12. (Cfr. n. 49. b. ad 4.)

³ S. Alph. vii. 81.

⁴ Gasparri n. 221.

⁵ Id. n. 225.

⁶ S. Alph. vi. 789. Dub. 2.

⁷ Castropalaus *de censur.* disp. 6, punct. 8. n. 8., Gasparri n. 227.

⁸ S. Alph. vii. 391 (Cfr. n. 24. a. ad 2).

⁹ Gasparri n. 168. D’Annib. i. 406 (19).

¹⁰ S. Alph. vii. n. 344 seq.

de se mortifera, fuerit illius causa. Dico: *Clericus*; hoc enim clericos tantum obligat et quidem ad duos solummodo effectus, scil. abstinendi a celebratione et quærendi dispensationem.¹ Quodsi dubium facti *sine prævia dispensatione* postea disparet et irregularitas evadit certa, dispensatio est petenda, non item vero si hoc occurrit in dubio juris, in quo per principium reflexum moralis certitudo comparata est; prout hoc confirmatur ex Resp. S. C. S. Off. 11. Julii 1884, quo hæreticorum, qui in hæresi persistunt vel mortui sunt, filii (et in generatione paterna etiam nepotes) in locis quoque, ubi impune grassantur hæreses (casu pridem inter DD. disputato) declarati sunt irregulares. Nempe pro præterito i. e. quoad ordinatos sine dispensatione Episcopum interrogantem acquiescere jussit S. Congr.²

c. Aliæ irregularitates, præsertim late tales, sine ulla dispensatione tolluntur;³ prout infamia ob crimen parentum per ingressum in religionem; infamia facti per publicam emendationem (Gasparri n. 310) et si est localis, per loci mutationem; infamia juris ex sententia judicis per aliam sententiam, qua fama restituitur. Delictum et infamia purgatur per Baptismum, ita ut dein irregularitas oriri nequeat; non autem defectus. Ideo bigamus est, qui duas uxores successive ante Baptismum duxit et cognovit aut unam ante, alteram post Baptismum. (Gasp. n. 377.) Quoad defectum natalium cfr. infra n. 119. 120.

d. *Confessarii Regulares* (sicut Episcopi supra ad **b.**) etiam sæculares dispensare possunt in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientes, excepto homicidio voluntario, et exceptis deductis ad forum contentiosum.⁴—Insuper *suos subditos* dispensare possunt *Superiores* per se et per alium ab omni irregularitate ex delicto etiam publico, ut publica violatione censurarum, et ex defectu, non excepta quavis bigamia,⁵ illis irregularitatibus tantum exceptis, quæ nec sub facultatibus hujus Articuli comprehenduntur. (Cfr. infra n. 103. **a.**)

e. Denique pro foro sacramentali in *Pag. S. Pæn.* sub n. xiv.

¹ S. Alph. ib. n. 347. Dub. 3.—Bizzarri pag. 521.

² Ap. Gasparri n. 470.

³ S. Alph. vii. 364.

⁴ S. Alph. vii. 355.

⁵ Id. n. 355, 358, 364, 400, 453, 469.

continetur facultas: “Dispensandi super occulta irregularitate contracta ex violatione Censurarum dumtaxat cum Sacerdotibus, vel in Sacris Ordinibus constitutis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, dummodo tamen ipsi Regulares habeant, ut supra,¹ legitimam licentiam peragendi apud te Confessionem Sacramentalem.”

103.—Dicitur: III. *Dispensandi in quibuscumque irregularitatibus.* Unde vi hujus Art. dispensari potest in omnibus irregularitatibus *strictè talibus* (cfr. supra n. 102. ad i.) sive oriantur ex delicto sive ex defectu, sive occultæ sint sive publicæ. Excipiuntur ab hac generali concessione: **a.** *Ex natura rei*: 1. illæ, quarum dispensatio impingeret contra jus divinum naturale vel positivum, prout e. gr. illiteratorum, perpetuo amentium, phreneticorum, abstemiorum (S. Alph. vii. 400. 409) aut tales, ex quarum dispensatione oriretur præjudicium tertii vel scandalum;—2. quæ difficilis concessionis sunt, ita ut nec S. Pontifex dispensare soleat (n. 7), aut connexæ cum alia quadam re, quæ recursum postulat ad S. Pontificem, uti est irregularitas Sacerdotis cæci vel adeo cæcutientis, ut legere nequeat. Pro tali, ut Missam votivam etiam in dupl. legere possit, speciale indultum requiritur, quod non Episcopus, sed solus Papa concedit, hodie tamen, certis sub conditionibus strictè obligantibus, frequentius quam olim. Cfr. *Coll. Prop.* n. 897. 901. Schneider-Lehmk. *Manuale Sacerdotum* pars ii. p. 68 et *Missale cæcutientium*.

NOTA. An vi Art. dispensari possit ad omnem effectum, etiam ad dignitates et ipsum Episcopatum assequendum, subdubitem juxta dicta n. 7. collatis illis, quæ habentur ap. Pyrr. Corr. lib. ii. cap. vi.

b. *Expresse*: 1. irregularitas ex BIGAMIA VERA i. e. quum quis duas vel plures uxores *valide* duxit, consummato cum singulis matrimonio per copulam perfectam. Copulam autem fuisse perfectam semper præsumitur in foro externo, et quando de opposito non constat, etiam in interno.² 2. *illa ex HOMICIDIO VOLUNTARIO*—Sub homicidio, ut patet, comprehendi-

¹ Pag. S. Pæn. n. viii. (vide infra n. 139 ii. ad c.)

² S. Alph. vii. 436, 442, vi. 1075.

tur etiam occisio fœtus animati. At quoad irregularitatem, licet non quoad excommunicationem propter abortum Episcopo vel Ordinario reservatam, probabiliter teneri adhuc potest saltem pro foro interno, animationem non fieri nisi post octogesimum a conceptione diem. (S. Alph. iii. 396.) Homicidium *voluntarium* in jure can. est id, quod ex deliberata voluntate ita procedit, ut simul sit imputabile tanquam culpa gravis, licet non intendatur occisio tanquam finis,¹ i. e. volitum in se aut in causa, inseparabiliter et proxime cum illo conjuncta. (S. Alph. vii. 366.) Irregularitatem contrahunt non tantum occidentes ipsi, sed etiam homicidium cum certo effectu mandantes, consulentes et ad id *positive* cooperantes. (Ib. n. 370–376.) Homicidio voluntario opponitur *casuale* i. e. neque directe neque indirecte intentum. Hoc si fiat absque culpa aut ad defensionem vitæ servato moderamine inculpatæ tutelæ aut quia est omnino involuntarium, licet commissum in re alias illicita, non causat irregularitatem, nec opus est dispensatione nisi ad cautelam. Verba enim Conc. Trid. xiv. cap. 7. de Ref. intelliguntur de occisione facta non omnino casualiter et non servato moderamine.² (S. Alph. ib. n. 377–389.) Si vero propter negligentiam aut excessum in moderamine graviter culpabile est, contrahit irregularitatem, a qua, si homicidium occultum est, dispensari potest ab Episcopo ex Cap. *Liceat* (ib. n. 393 seq.) et a Regularibus. (Cfr. supra n. 102. d.)

Dicitur IV. *et in his etiam duobus casibus . . . oriatur.* Hoc additum, quod in Form. II. deest, explicatione non indiget.

104.—Adnotationes. I.—Facultates hujus Art. non nisi subditis Episcopo (cfr. n. 49.) tempore dispensationis in ejus Diœcesi versantibus (n. 52. b.) applicari possunt, dispensante, si *vi communicationis* Episcopi procedit, in hujus Diœcesi laborante (n. 52. a.).—Quoad eas ex cap. *Liceat* cfr. supra n. 102. b.—

II.—In *supplicatione* pro dispensatione obtinenda servatis illis, quæ ad diversum forum pertinent (n. 63.), exprimi debet: **a.**

¹ Sanguineti: *Jur. eccl. inst.* Romæ 1890, ed. 2, n. 212–215; S. Alph. vii. 377–389, 393–395.

² Mühbauer: *Coll. Res. S. C. C.* tom. v. p. 844., Pezzani ad can. 208.

species infima irregularitatis contractæ et si plurium simul requiritur dispensatio, omnes in eodem libello recenseri debent. Si ex pluribus specie diversis quædam, per quam gravitas reliquarum non augetur (cfr. n. 2.), bona fide ommitteretur, dispensatio quidem valeret, at omissum non comprehenderet, nisi dispensans motu proprio et dolo non inductus ab omnibus dispensaret.—Specie differt irregularitas ex violatione excommunicationis ab illa ex violatione suspensionis et ab utraque illa ex violatione interdicti.—Si irregularitas *ejusdem speciei* per repetitos actus fuerit incurta e. gr. si excommunicatus pluries celebrando censuram violasset, non est necesse, ut numerus exactus exprimatur, sed sufficit dicere, se pluries in eam incidisse, imo sufficit, si dicat, se irregularem esse ob talem culpam.¹ Excipe, si irregularitas *ex delicto*, licet ejusdem speciei, cadit in diversas personas. Tum enim declarari debet in quot diversas personas delictum fuerit commissum.² Præsertim juxta Castropalao l. c. n. 16., Suarez, Aeg. Koninck et D'Annib.³ hoc valet de homicidio (procuracione abortus).—Si demum Clericus duabus censuris specie distinctis ligatus actum ordinis formaliter et solemniter exercet, id in supplica exprimendum est non quidem eo quod duplicem irregularitatem contraxit, sed quia hæc una duplici æquivalet.⁴ **b.** *Causa justa et proportionata* (S. Alph. vii. 353 et supra n. 57, 75, 77.). In irregularitatibus communibus ea plerumque est: “quod devotus orator ex fervore devotionis plurimum cupiat clericali characteri insigniri.” (Cfr. Pyrrh. Corr. lib. iii.) Aliquando, si agitur de majori deformitate, penuria Sacerdotum in Diœcesi aut in Ordine, magna indigentia et paupertas dispensandi etc.—Difficilius promotus rejicitur, quam admittitur promovendus.—**c.** Quem in *finem* dispensatio petatur: num ad ordines suscipiendos, ad ministrandum in Ordine suscepto, ad dignitates assequendas etc.—**d.** Variæ circumstantiæ, scil. 1. an irregularitas sit publica vel occulta (n. 23.). In publica ex delicto, ut hæresi, homicidio, etc., infamia adest, ideo *cumulatio* (n. 15.).—2. Relapsus, si contigerit in delictum, ob quod alias dispensatio ab irregularitate fuerat obtenta (n. 2. et 70.).—

¹ S. Alph. vii. 353.

² Marc n. 1932, Gasparri n. 197 et 213.

³ Vol. i. n. 406 (16.)

⁴ S. Alph. vii. 359.

3. In procuratione abortus an fœtus fuerit genitus a supplicante.
—4. In irregularitate ex delicto, an supplicans sit bene dispositus et ad pœnitentiam acceptandam, occasionem et scandalum removendum, injuriam reparandam paratus. Indispositus, quia inutilis Ecclesiæ, non est dispensandus. Ei, qui minus dispositus videbatur, S. C. C. non raro rescripsit: “majora det pœnitentiæ signa et postea iterum recurrat.” (Lingen et Reuss: *Causæ selectæ*. Pustet 1871 pag. 118–123, 131–135.) Alii, ut e. gr. sacerdotes, qui ad sectam hæreticam transierunt, si tamen dispensantur ab irregularitatibus, non reabilitantur ad ordines exercendos, præsertim ad Missam dicendam, nisi post annum, exercitiis spiritualibus per mensem habitis, iterum recurrerint.

NOTA. Si apud nos pro dispensatione ab irregularitate ad S. Sedem recurrendum est, supplica, observatis iis quæ supra notata sunt, dirigitur ad Emum Præfectum S. C. de Prop. Fide (n. 94.). Alibi in casibus publicis dispensatio conceditur per Breve a Secretaria Brevium vel per Rescriptum a Secretaria Memorabilium aut S. C. Conc. aut S. C. Ep. et Reg. aut a S. Congr. Negotiorum Extraordinariorum aut a S. C. S. Off., si hæresis aliquomodo intervenit aut a S. Dataria quoad collationem beneficii.—In casibus occultis datur per S. Pœnitentiariam. (Const. *Pastor bonus* § 15.) Executor Brevis v. Rescripti in casibus publicis constituitur Ordinarius, in occultis confessarius. (Gasparri n. 212, 214.)

III.—*Executio facultatum*. **a.** In ea observandæ sunt clausulæ, quæ in litteris dispensationis apponuntur, illæ præsertim, quibus peccato et damno præcavetur. Cfr. n. 13., 75 et 77.—De pœnitentia pro delictis gravibus a S. Sede imponi solita cfr. Pyrrh. Corr. lib. v. cap. i. etc.—Quæ imponuntur ob homicidium, similia sunt iis, quæ habentur supra n. 82. de crimine cum machinatione. Nunc frequenter injunguntur exercitia spiritualia in aliqua religiosa domo (Lingen et Reuss l. c. pag. 111, 113, 117–119, 139) et additur: “excluso loco patrati criminis” (ib. pag. 123, 125.) **b.** Dispensatio est strictæ interpretationis. Ideo dispensatus ad ordines minores, non potest sacris initiari, imo dispensatus ad ordines, si minores nondum habet nequit promoveri ad majores, bene vero si minores habet; dispensatus ad subdiaconatum non potest ulterius ascendere; dispensatus ad usum susceptorum ordinum nequit novum ordi-

nem suscipere; dispensatus ad ordinem nequit beneficium obtinere actum illius ordinis non requirens, præsertim beneficium quod prælationem vel jurisdictionem habet.¹—**c.** Dispensatio pro foro interno non valet pro externo. Cfr. n. 19. **d.** FORMULA *dispensationis* nulla est præscripta. Si dispensatio in confessione fit, post absolutionem a peccatis addi poterit: *Et insuper auctoritate a Rmo Ordinario vi facultatis Apostolicæ ad hoc mihi delegatæ dispenso tecum super irregularitate, quam propter . . . incurristi, et habilem reddo et restituo te executioni Ordinum et Officiorum tuorum. In nomine P. † et F. et Sp. S. Amen. Passio etc.* Si pœnitens nullum Ordinem habeat aut ad Ordines superiores ascendere velit, confessarius facultate ex privilegiis aut ex Pag. S. Pœn. aut aliter præditus (n. 102), dicere potest: *Insuper vi privilegiæ a S. Sede concessi dispenso tecum etc. et habilem te reddo ad omnes Ordines recipiendos.* Pro foro externo non necessario in scriptis danda est et sufficit etiam tacite concessa, ea sc. quam Episcopus vel Superior dare censetur subdito, quem irregularem esse sciens ad ordines admittit.—Dispensatio pro foro externo facta in actis seu registro ordinandorum adnotanda est.² (Cfr. n. 78.)

IV.—Episcopi nostri præsentem facultatem, si sacerdotibus communicant, tripliciter restringere solent: **a.** Eam concedunt tantum quoad exercitium Ordinum jam susceptorum; **b.** absolute seu pro quacumque hypothese excipiunt bigamiam veram et homicidium voluntarium; item **c.** excludunt casum clerici ab ipsis per sententiam particularem ab Ordine aut jurisdictione *suspensi*, qui hanc *suspensionem* per Ordinis aut jurisdictionis exercitium violavit et ideo irregularitatem contraxit. Dicitur: *suspensi* et *suspensionem*; nam Sacerdos, cui simpliciter et sine suspensione facultates episcopales fuerint subtractæ, si absque jurisdictione Sacramentum Pœnitentiæ administrat, graviter quidem peccat, at irregularis ex hoc non fit.³ Dicitur porro: “qui hanc suspensionem per *jurisdictionis* exercitium violavit etc” . . . intellige per *jurisdictionis* exercitium, quod est simul actus Ordinis, ut confessiones audire; nam

¹ Gasparri n. 214.² Id. n. 215.³ S. Alph. vii. 359.

per actum solius jurisdictionis, ut concionari, dispensare a votis, absolvere a censuris, assistere matrimonio etc. irregularitas ex violatione censuræ non contrahitur.¹

ARTICULUS III.

“DISPENSANDI SUPER DEFECTU ÆTATIS UNIUS ANNI OB OPERARIORUM PENURIAM, UT PROMOVERI POSSINT AD SACERDOTIUM, SI ALIAS IDONEI FUERINT.”

(F. III. a. 13; F. VI. a. 27.)

105.—Explicatio. Dicitur I. *Super defectu ætatis.*—Conceditur super hoc specialis facultas, quia defectus ætatis non est irregularitas in sensu stricto (n. 102.). II. *Dispensandi* (sc. cum suis subditis in Diœcesi commorantibus cfr. n. 49, 52) *super defectu unius anni*—ergo cum iis, qui annum vigesimum tert. compleverunt, sive in sacris constituti sint sive non. Vi Art. 3 Form. C. n. 176 dispensari potest cum iis, qui jam Diaconi sunt, et annum vigesimum secund. cum decem mensibus compleverunt, ita ut eis desit annus cum duobus mensibus. Alia differentia inter utramque facultatem est etiam quoad causam dispensationis. Dum in Art. 3 Form. C. ea relinquitur iudicio dispensantis, in præsentem Art. causa, cui inniti debet dispensatio, est

III. *Operariorum penuria*—moralis utique, uti supra n. 98. c. de necessitate dictum est, quæ proin vix unquam non aderit in hisce regionibus. In utraque additur: *si alias idonei fuerint* i. e. si in scrutiniis² ex *Tridentino* Sess. 23, cap. 5 et 7 super Ordinandis instituendis nihil aliud repertum fuerit, quod susceptioni Sacerdotii obstaret. Quod tamen relate ad præsentem Art. ita intelligendum est, ut promotio idonei ad sacerdotium saltem indirecte aliquid conferat ad minuendam operariorum penuriam. Si enim nullo modo ista causa existit, hæc facultas applicari non potest.—Strictius hoc intelligit Sabetti:³ “Vox ista *idonei*” ait, “refertur ad vocem *operariorum*, non autem ad vocem *sacerdotium*; ac proinde si quis haberet requisitas intel-

¹S. Alph. vii. 358.

²Reiffenst. lib. i. tit. 12. Cfr. Gasp. n. 668 seq.

³Theol. mor. ed. 7, p. 829.

lectus et voluntatis dotes pro sacerdotio, sed non eas, quæ requiruntur in Missionario, non posset hanc dispensationem obtinere.”

IV. *Ad sacerdotium*: ergo non ad diaconatum aut subdiaconatum, licet eadem conditiones adsint. S. C. S. Off. 21. Jan. 1734 ap. *Coll. Prop.* n. 1173.

NOTA. Art. 3. Form. C., *cum Diaconis utriusque cleri*, ideo pro clero sæculari et regulari applicari potest. Præsens tamen Art. pro Regularibus adhiberi nequit, nisi ad hoc habeant Privilegium. S. C. S. Off. 9. Apr. 1727 ap. *Coll. Prop.* n. 1172.

ARTICULUS IV.

“DISPENSANDI ET COMMUTANDI VOTA SIMPLICIA IN ALIA PIA OPERA, ET DISPENSANDI EX RATIONABILI CAUSA IN VOTIS SIMPLICIBUS CASTITATIS ET RELIGIONIS.”

(Cfr. F. III. a. 9; F. IV. a. 2; F. VI. a. 9; F. X. a. 9.)

106.—I. Explicatio. Dicitur:

a. *Dispensandi et commutandi vota* i. e. dispensandi si causa justa dispensandi adest; commutandi vero, si existunt causæ sufficientes non pro dispensatione totali, sed tantum pro danda commutatione in æquale aut paululum inferius opus;² et quamvis juxta S. Alph.³ in facultate dispensandi verius facultas commutandi contineatur, additur tamen expresse etiam facultas *commutandi*, quia inter alios Sanchez⁴ fuse defendit, hanc in illa non comprehendi.—Ceterum vota, nisi id sit contra jus a tertio acquisitum, ab ipso vovente commutari possunt in rem evidentem meliorem etiam propria auctoritate. Unde per professionem religiosam etiam votorum simplicium extinguuntur omnia vota, licet cum ea *composibilia*, *si ita velit proficiens.*—

¹In *Form. II.* pro Anglia etc. ita Art. sonat: *Dispensandi et commutandi vota simplicia etiam castitatis ex rationali causa in alia pia opera, non tamen religionis.*

²Cfr. Planhard n. 429; S. Alph. iii. 250, 252; Zit. *Disp.* p. 58.

³Lib. iii. 246.

⁴*De Matr.* viii. disp. 2, n. 14 et 15, et *de Præc. Decalogi* iv. c. 53, n. 3 et 4.